

## Az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panasz befogadási gyakorlata

Fröhlich Johanna – Gárdos-Orosz Fruzsina

Dátum

### 3. Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz

*Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdekében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés*

*a) az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és*

*b) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.*

- [1] Az Abtv. 27. §-a szerinti (a szakmai diskurzusban gyakran „valódi”-nak nevezett) alkotmányjogi panasz befogadását érintő tapasztalatok azt mutatják, hogy az Alkotmánybíróság igen szigorú gyakorlatot folytat az Abtv.-ben szereplő befogadási kritériumok vizsgálatakor. A 2012-es év különösen magán hordozta az átmenetiség jegyeit, amelyet nemcsak a többi alkotmányjogi panaszhoz mérten viszonylag kevés, az Abtv. 27. §-ára alapított indítvány, de az e körből befogadhatónak minősített alkotmányjogi panaszok alacsony száma<sup>1</sup> is jelzett.
- [2] Az új joggyakorlat első hónapjaiban az Alkotmánybíróságnak egyértelművé kellett tennie, hogy az Abtv. 71. § (3) bekezdése alapján a 2012. január elseje előtt benyújtott, utólagos normakontrollra és mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességre irányuló indítványokat kizárólag az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszokká lehet átalakítani.<sup>2</sup> Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszként nem volt befogadható

[1] \_\_\_\_\_

<sup>1</sup> Az Alkotmánybíróság honlapján megtalálható statisztika szerint 2012. december 31-éig összesen 72 darab, az Abtv. 27. §-a szerint megindult alkotmányjogi panasz eljárás volt folyamatban, és ebből évvégéig csupán 6 esetben történt meg a befogadás. A helyzet 2013-ban és 2014-ben sem változott szignifikánsan. 2013. január 1-je és 2013. december 31-e között összesen 9, 2014 folyamán pedig 17 esetben történt befogadás az Abtv. 27. §-a szerinti eljárásban, így összesen – az előző évben folyamatban maradt ügyekkel együtt 220 panasz van folyamatban ebben az eljárásban. (lezárás: 2015. március).

[http://mkab.hu/letoltesek/ab\\_ugyforgalom\\_2013\\_december\\_31.pdf](http://mkab.hu/letoltesek/ab_ugyforgalom_2013_december_31.pdf);

[http://mkab.hu/letoltesek/ab\\_ugyforgalom\\_2014\\_12\\_31.pdf](http://mkab.hu/letoltesek/ab_ugyforgalom_2014_12_31.pdf)

<sup>2</sup> Az Alkotmánybíróság ezen kívül többször kimondta, hogy a korábbi absztrakt utólagos normakontrollt és mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állító indítványokat csak az

az indítvány, amely korábban az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. §-át jelölte meg anyagi jogi jogalapként. Az Abtv. rendelkezései tehát nem tették lehetővé, hogy megnyíljon az indítványozási jogosultság az Alaptörvény hatálybalépése előtt meghozott érdemi bírói döntések vonatkozásában.<sup>3</sup> Az Abtv. 74. §-a azonban azt is kimondja, hogy a 26-27. §-ban meghatározott alkotmányjogi panasz eljárás a törvény hatálybalépésekor folyamatban lévő eljárások tekintetében is kezdeményezhető. Eszerint az alkotmányjogi panasz befogadásának nem kizáró feltétele, ha az alaptörvény-ellenes bírói döntés alapjául szolgáló eljárás 2012. január 1-je előtt indult, amennyiben a kifogásolt döntés 2012. január 1. napja után született.

- [3] Az első két év statisztikáit áttekintve egyértelmű elmozdulás figyelhető meg az Abtv. 26. §-a szerinti panasz első évben tapasztalható számbeli fölényétől a 27. §-a szerinti panasz dominanciája felé. Míg 2012-ben alapvetően a normakontroll alapú panasz ügyek voltak többségben, addig 2013-ban és 2014-ben egyértelműen az Abtv. 27. §-a alapján indult a legtöbb panasz eljárás.<sup>4</sup> Ennek magyarázata egyrészt, hogy az első évben a 2012 előttről visszahozott ügyek megnövelték a 26. § szerinti panasz eljárások számát, másrészt az ilyen ügyekkel szemben a 27. § szerinti bírósági ítéletek megtámadását lehetővé tevő panasz még teljességgel ismeretlen volt. A befogadási gyakorlatból az is látható, hogy az Alkotmánybíróság kifejezetten visszafogottan viszonyul az Abtv. 27. §-a szerinti panasz eszközhöz. Mindezt visszaigazolja az indítványok leggyakoribb visszautasítási indoka, amely a legtöbb esetben az alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés hiánya volt. A rendes bírói gyakorlat során feloldandó jogértelmezési kérdések, valamint az Alkotmánybíróság hatáskörébe utalt alkotmányértelmezés különválasztására vonatkozó

[3] \_\_\_\_\_  
Abtv. 26. § (2) szerinti közvetlen panasz formájában lehet újból előterjeszteni. A 3023/2012. (VI. 21.) AB végzésben jelent meg először ez a követelmény, amelyhez Dr. Lévay Miklós különvéleményt fűzött. Ebben amellet érvelt, hogy az Abtv. 71. § (3) bekezdése nem tartalmaz ilyen jellegű megkötést, és a benyújtott panasz indítvány egyebekben megfelelt a törvényi követelményeknek. Indokolás [10]-[14]

<sup>3</sup> Lásd: 3072/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [11]

<sup>4</sup> A 2012. január 1-én folyamatban maradt és a 2012. december 31-ig indult ügyek közül összesen nagyjából 700 a 26. §-a alapján állt [354 a 26. § (1) bekezdése és 353 a 26. § (2) bekezdése alapján], míg a 27. §-a szerint 300. Ugyanez a 2013-ban már a következőképpen alakult: a 26. § (1) bekezdése szerint csupán 68, a 26. § (2) bekezdés alapján 128, a 27. § szerint azonban összesen 198 ügy indult, illetve maradt folyamatban. Ugyanezek a számok 2014-ben a következők: 64 [Abtv. 26. § (1) bekezdése], 77 [Abtv. 26. § (2) bekezdés] és 220 (Abtv. 27. §). Megfigyelhető továbbá, hogy az Abtv. 26. §-a alapján indítható másik két alkotmányjogi panasztípus mennyiségét tekintve elkezdett kiegyenlítődni, vagyis az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti panasz kezdeti dominanciája folyamatosan visszaszorulóban van.

szempontok is ebben az eljárásban kapták a legnagyobb hangsúlyt. A következőkben tételesen az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz indítványok befogadási kritériumait elemezzük.

### **3.1. „Egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet”**

- [4] Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltétele az érintettség. Ennek vizsgálata alapvetően hasonlít az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján benyújtható alkotmányjogi panasz érintettségi kritériumához: az Abtv. 27. §-a is az „egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet” kitéltet használja, így az ehhez a törvényi fordulathoz kapcsolódó alkotmánybírói gyakorlat is igen hasonló. Mivel mindkét esetben bírósági eljárásban született, egyedi döntésről van szó, ezért az érintettség kérdése többnyire a bírósági eljárásban érintett fél meghatározásában merül ki.
- [5] Az Alkotmánybíróság állást foglalt nem természetes személy indítványozói jogosultságáról is, amikor egy párt indítványa kapcsán kimondta, hogy „nyilvánvalóan érintettek tekinthető, hiszen a jelen ügyre okot adó jogvitában félként szerepelt. (...) Így az Abtv. 27. § a) pontja alapján az indítványozási jogosultságát alátámasztotta, mivel az általa kezdeményezett aláírásgyűjtést korlátozó, s a rá nézve tilalmat megállapító döntéseket az Alaptörvényben biztosított jogával ellentétesnek tartotta.” {31/2013. (X. 28.) AB határozat, Indokolás [18]}<sup>5</sup> Egy másik ügyben az Alkotmánybíróság kimondta, hogy a közérdekű érdekérvényesítő szervezetek természetes személyek jogai érvényesítése érdekében nem terjeszthetnek elő alkotmányjogi panaszt az Abtv. 27. §-a alapján. Az érintettség hiányának oka az Alkotmánybíróság szerint az, hogy „a sérelmezett bírói határozat nem az indítványozó szervezet, hanem más természetes személyek Alaptörvényben biztosított jogát érinti.” {3133/2013. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [9]-[10]}<sup>6</sup> A végzés ugyanakkor felhívta a figyelmet, hogy az említett szervezet az egyedi ügyben érintett természetes személyek képviselőjében előterjeszthet alkotmányjogi panaszt.

[1] \_\_\_\_\_

<sup>5</sup> A határozathoz többen különvéleményt csatoltak, amelyek egyik központi problémája volt, hogy a szóban forgó párt, az LMP nem rendelkezett indítványozói jogosultsággal a népszavazáshoz való jog vonatkozásában.

<sup>6</sup> A végzéshez Kiss László alkotmánybíró különvéleményt fűzött, amelyben az indítványozó sajátos jellegére és az általa képviselt társadalmi érdekre tekintettel a befogadás mellett érvelt.

## 2. „Az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés”

- [6] Az Alkotmánybíróság ítélezési gyakorlatában a bírói döntés érdemi jellegének meghatározása fontos kérdéseket vetett fel, nem csupán a közbenső és eljárási jellegű döntések alkotmányossági felülvizsgálatának szempontjából, hanem azért is, mert ez a kritérium *expressis verbis* kizárólag az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasznál került megfogalmazásra. Az Abtv. 26. §-a alapján indított alkotmányjogi panaszos eljárások esetében az Alkotmánybíróság kimondta, hogy az alkotmányjogi panasz funkciójából – mely az alapjogi sérelmek orvoslása – kétségtelenül következik az, hogy a panasz általában az érdemi bírósági döntésekkel okozott alapjogsérelmek orvoslására szolgál, az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasszal azonban támadhatók azok a perjogi értelemben ügydöntőnek nem minősülő határozatok is, amelyek esetében az Alaptörvényben biztosított jog sérelme bizonyítható. Az alapjogsérelm ugyanis kifejezetten az érdemi döntés meghozatala előtt, és az érdemi döntéssel nem orvosolható módon is bekövetkezhet.<sup>7</sup>
- [7] Az Abtv. 27. §-a szerinti panasz esetében azonban az, hogy mi minősül az ügy érdemében hozott döntésnek, alapvetően határolja be az alkotmányossági felülvizsgálat körét. A végrehajtási eljárás során felmerülő alkotmányjogi aggályok kapcsán például az Alkotmánybíróság szerint „a végrehajtás foganatosítása során a végrehajtás módjáról hozott végzés nem minősül sem az ügy érdemében hozott döntésnek, sem a bírósági (itt a végrehajtási) eljárást befejező egyéb döntésnek. A jogalkotó nem kívánta megnyitni az eljárás folyamán hozott bírói döntésekkel szemben az alkotmányjogi panasz lehetőségét. Az eljárást befejező egyéb döntés fogalmába erre tekintettel az eljárás folyamán hozott, kényszereszközök alkalmazását elrendelő határozatok nem tartozhatnak bele.” {3254/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]} Hasonlóan, nem tekinthető sem az ügy érdemében hozott döntésnek, sem a végrehajtási eljárást befejező döntésnek a végrehajtási kifogást elutasító jogerős végzés.<sup>8</sup>
- [8] Az érdemi döntés fogalmának tisztázása hiányában az is előfordulhat, hogy az indítványozó amiatt lépi túl az alkotmányjogi panasz előterjesztésére biztosított törvényi határidőt, mert nincs tisztában azzal, hogy a jogvita során mely döntéssel szemben

[1] \_\_\_\_\_  
<sup>7</sup> 3057/2015. (III. 31.) AB határozat, Indokolás [20]-[25]

<sup>8</sup> 3179/2013. (X. 9.) AB végzés, Indokolás [9]. Ugyancsak visszautasításra került az az indítvány, amelyik a büntetőeljárás felfüggesztését és az ügynek közvetítői eljárásra utalása iránt előterjesztett kérelem elutasítását támadta. Lásd: 3243/2013. (XII. 21.) AB végzés, Indokolás [10]-[11]

terjeszhető elő az alkotmányjogi panasz. Ugyancsak végrehajtási ügyben merült fel ugyanis, hogy az indítványozó a (korábbi) megyei bírósági döntés ellen a Kúriához fordult felülvizsgálati kérelemmel, amelyet az érdemi vizsgálat nélkül elutasított, azon az alapon, hogy a támadott másodfokú döntés a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény szerint felülvizsgálattal nem támadható. A Kúria végzése ellen benyújtott valódi alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság azzal utasította vissza, hogy „az indítványozó jogvitás ügyében meghozott érdemi döntésnek – éppen a felülvizsgálatnak a Kúria által megállapított kizártsága folytán – a másodfokon eljáró bíróság jogerős határozata tekinthető.” {3352/2012. (XII. 5.) AB végzés, Indokolás [7]}

[9] Ahogy az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz kapcsán is említettük, a felülvizsgálati eljárás és a jogorvoslat kimerítése kérdésében az Alkotmánybíróságnak sikerült egységes álláspontot kialakítania. A felülvizsgálati eljárás és az alkotmányjogi panasz eljárás párhuzamossága esetén az előbb tárgyalt esethez hasonlóan, több ügyben felmerült az a kérdés, hogy mi számít érdemi döntésnek. Egy konkrét esetben az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben a következőképpen értelmezte az érdemi döntés fogalmát. „Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt megállapítja, hogy a Kúria felülvizsgálati eljárásban hozott döntése ellen benyújtott alkotmányjogi panasz befogadásának nincs akadálya akkor (feltéve, hogy az indítványozó a jogerős döntést az Alkotmánybíróság előtt nem támadta meg), ha az ügy érdemében hozott vagy az eljárást befejező egyéb döntésről van szó. Ilyennek minősül a döntés, ha a Kúria a) a megtámadott határozatot hatályában fenntartja, vagy b) a jogerős határozatot egészben vagy részben hatályon kívül helyezi és helyette, illetve az elsőfokú határozat helyett új és a jogszabályoknak megfelelő határozatot hoz, vagy c) a jogerős határozatot megváltoztatja és a törvénynek megfelelő új határozatot hoz, vagy d) a megtámadott határozatot hatályon kívül helyezi és az eljárást megszünteti.” {3021/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [6]}<sup>9</sup>

[10] Ugyanebben a végzésben azt is kimondta az Alkotmánybíróság, hogy „nincs helye az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz benyújtásának, ha a Kúria a felülvizsgálati kérelmet például azért utasítja el, mert a hiánypótlás vagy kiegészítés kétségkívül elmaradt. Az alkotmányjogi panasz lényege és célja ugyanis az Alaptörvényben biztosított jogok védelme, az említett esetekben azonban – tehát ha a hiánypótlás elmaradása az eljárás nyilvánvaló akadályát képezi – a Kúria alapjogokkal összefüggő kérdéseket nem dönt el.”

[1] \_\_\_\_\_  
<sup>9</sup> Ehhez hasonló ügy még például a 3039/2013. (II. 12.) AB végzés is.

{Indokolás [7]}<sup>10</sup> Az Alkotmánybíróság azonban befogadta azt az indítványt, amelyikben a Kúria ismételt felülvizsgálati kérelmet elutasító végzését támadták.<sup>11</sup>

[11] Az Alkotmánybíróságnak a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálatával összefüggésben hozott döntései szerint nem minősül az eljárást befejező egyéb döntésnek vagy érdemi döntésnek „ha a támadott kúriai ítélet egy közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata során hozott jogerős ítéletet, valamint a másodfokú közigazgatási határozatot teljes egészében hatályon kívül helyező és a másodfokon eljáró közigazgatási hatóságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasító döntés.” {3370/2012. (XII. 15.) AB végzés, Indokolás [9]}<sup>12</sup> Ekkor ugyanis a kúriai ítélet indokolásában tett érdemi megállapítások a megismételt eljárás és a döntéshozatal során kötik az új eljárásra utasított hatóságot. Az ilyen esetekben az Alkotmánybíróság szerint csak a megismételt eljárásban — az ügy érdemét érintően — hozott jogerős döntés ellen nyílik meg a lehetőség az alkotmányjogi panasz benyújtására.

[12] Az előzetes letartóztatások ügyében hozott döntések alkotmányjogi panasszal való megtámadása külön kérdéskörnek tekinthető az érdemi döntések problematikáján belül. Egy esetben az előzetes letartóztatás meghosszabbításáról rendelkező végzést helybenhagyó döntést az Alkotmánybíróság nem tekintette az adott büntető ügyet érdemben lezáró végső döntésnek.<sup>13</sup>

[13] Egy későbbi döntésében az Alkotmánybíróság hosszasan vizsgálta és érdemben tárgyalta az előzetes letartóztatás fenntartásáról szóló döntés jellegét, illetve az Abtv. szerinti „érdemi döntés” és a Be. fogalmi rendszerében használt „ügydöntő és nem ügydöntő határozatok és végzések” terminológiáját. Végül az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg: „Az Abtv. rendszertani értelmezéséből – a jogalkotói szándékra is tekintettel – az következik, hogy a jelenlegi jogszabályi környezetben az eljárás folyamán hozott bírósági határozatokkal szemben nincs lehetőség alkotmányjogi panasz benyújtására. (...) [Í]gy alkotmányjogi panasz tárgya lehet a büntetőeljárásban hozott

[1] \_\_\_\_\_

<sup>10</sup> Mivel az adott ügyben az elutasítás indoka az volt, hogy hiánypótlási felhívásra sem került sor szabályszerű meghatalmazás benyújtására az előírt határidőben, ezért az Alkotmánybíróság visszautasította az alkotmányjogi panaszt.

<sup>11</sup> AB ügyszám: IV/3812/2012.

<sup>12</sup> Lásd még: 3368/2012. (XII. 15.) AB végzés; 3369/2012. (XII. 15.) AB végzés; 3390/2012. (XII. 30.) AB végzés; 3328/2012. (XI. 12.) AB végzés

<sup>13</sup> 3036/2013. (II. 12.) AB végzés, Indokolás [7] Az Alkotmánybíróság ezért a panasz befogadását visszautasította.

döntések közül a vád tartalmi elbírálásáról, illetve a büntetőjogi felelősségről szóló határozat, azaz az ügydöntő határozatok közül a bűnösséget megállapító és a felmentő ítélet. Az ügydöntő végzések – a tárgyalás mellőzésével hozott végzés és az eljárást megszüntető végzés – nem tekinthetők az Abtv. szerinti érdemi döntésnek, azonban ezek a határozatok is vizsgálhatók alkotmányjogi panasz keretében, mert megfeleltethetők az Abtv. 27. § második fordulatának, a bírósági eljárást befejező egyéb döntésnek.” {3002/2014. (I. 24.) AB végzés, Indokolás [20]-[21]}<sup>14</sup> Az előzetes letartóztatás elrendeléséről, fenntartásáról vagy megszüntetéséről szóló döntés tehát nem minősül az ügy érdemében hozott vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntésnek.

### **3. „Alaptörvényben biztosított jog sérelme”**

- [14] Ezúttal is előre kell bocsátanunk, hogy az „Alaptörvényben biztosított jog sérelme” fordulat nemcsak az Abtv. 27. §-a szerinti panaszban szerepel, hanem ugyanígy említi az Abtv. 26. § (1) bekezdése is, valamint „a jogsérelem” fordulattal tulajdonképpen hasonlóan szerepel az Abtv. 26. § (2) bekezdésében is. Az alkotmányjogi panaszok alapjául szolgáló sérelem problémaköre tehát alapvetően mindhárom panasz típusban közös. A jelen fejezetben arra törekszünk, hogy az Abtv. 27. §-a szerinti eljárásban felmerült eseteket mutassuk be.<sup>15</sup>
- [15] Alkotmányjogi panasz kezdeményezésére az Abtv. szóhasználata szerint olyan bírói döntéssel szemben van lehetőség, amely Alaptörvényben biztosított jogot sért. Az Abtv. 27. §-a szerinti beadványokra is jellemző, hogy az indítványozók több esetben a jogállamiságra, vagy az abból levezetett jogállami követelmények valamelyikére alapozzák az alaptörvény-ellenességet. A többi panasz típushoz hasonlóan a jogsérelem kérdése ebben az eljárásban kialakult gyakorlat vonatkozásában is azokat a kérdéseket vetette fel, hogy egyáltalán milyen alaptörvényi szakaszokra alapozható az alaptörvény-ellenesség, s ezen belül is elkülöníthető esetkörte képeztek a jogállamiságra-jogbiztonságra alapozott panaszok. A jogállamiság-jogbiztonság alapján benyújtott indítványokhoz kapcsolódó gyakorlat alapvetően négy irányra bontható az Abtv. 27. §-a szerinti panasz eljárásban.

[1] \_\_\_\_\_

<sup>14</sup> A végzéshez Lévay Miklós alkotmánybíró úr különvéleményt csatolt, amelyben kifejtette, hogy az EJEB gyakorlata az előzetes letartóztatás tárgyában hozott döntést felülvizsgálhatónak tekinti, s e vonatkozásban az Alkotmánybíróságot is érdemi jogorvoslatot nyújtó fórumnak tartja. A fenti döntés értelmében azonban ellentmondásos helyzet áll elő, hiszen az előzetes letartóztatásról szóló döntés elleni fellebbezéssel megvalósul a hazai jogorvoslatok kimerítése, amelyet követően közvetlenül az EJEB-hez lehet fordulni.

<sup>15</sup> **Hivatkozás a másik két fejezetre.**

- [16] Az első, bár közel sem megszilárdult irány, amikor a jogállamiságra hivatkozás megengedhető, de csak akkor, ha abból egyidejűleg más jogsérelem is származott. Ezt mondta ki az Alkotmánybíróság az egyetemi tanárok felmentésével összefüggő ügyben.<sup>16</sup>
- [17] Az Alkotmánybíróság által leginkább következetesen vallott értelmezés szerint a testület „a jogbiztonság követelményének sérelmére való hivatkozást alapvetően két esetben, a visszaható hatályú jogalkotásra és a felkészülési idő hiányára alapított indítványok esetén vizsgálta.” {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [14]-[17]}<sup>17</sup>
- [18] Néhány döntésben előfordult, hogy az Alkotmánybíróság a két kivétel esetében sem engedte a jogállamiságra történő hivatkozást, vagy kifejezetten, vagy egyszerűen hallgatva a fenti gyakorlatról, ilyen döntés azonban csak elvétve szerepelt.<sup>18</sup>
- [19] Végül, kizárólag az Abtv. 27. §-a kapcsán jelent meg az az irány, amely szerint a két kivételes esetkör az Abtv. 27. §-a szerinti panaszban fel sem merülhet, hiszen mind a kellő felkészülési idő, mind a visszaható hatály tilalma kizárólag a jogalkotó felé fogalmaz meg követelményeket, amelyek sérelme azonban a bírói döntésekkel szemben kizárt.<sup>19</sup>
- [20] A bírói döntések ellen igénybe vehető panasz természetéből fakadóan több esetben olyan indítványok érkeztek, amelyek az egységes bírósági jogalkalmazás hiányát kifogásolták, illetve ennek kapcsán a jogbiztonság sérelmére hivatkoztak. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben több esetben is hangsúlyozta, hogy az eseti mérlegelésen alapuló rendes bírósági döntést – a bizonyítékok mérlegelését és a jogszabálynak a tényállással

[1] \_\_\_\_\_

<sup>16</sup> Mivel azonban az adott ügyben az indítványozó egyetemi tanárok saját bevallásuk szerint sem tartották anyagilag jogellenesnek a felmentésüket, a jogbiztonság absztrakt sérelmére nem hivatkozhattak. Lásd: 3018/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [12]-[13]. Hasonló esetnek tekinthető, a 6/2013. (III. 1.) AB határozat, amely a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény alkotmányossági felülvizsgálatát végezte el az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti eljárásban. Ebben az esetben az indítványozók közül voltak, akik közjogi érvénytelenséget is állítottak, amelyet bár nem talált megalapozottnak az Alkotmánybíróság, mégis érdemben elbíráltta ezt az indítványi elemet is.

<sup>17</sup> Ezt az irány a következő döntésekben is megerősítette: 3327/2012. (XI. 12.) AB végzés; 3346/2012. (XI. 19.) AB végzés; 3387/2012. (XII. 30.) AB végzés; 3377/2012. (XII. 15.) AB végzés; 3033/2013. (II. 12.) AB végzés; 3065/2013. (II. 28.) AB végzés; 3125/2013. (VI. 24.) AB végzés, Indokolás [6]; 3157/2013. (VII. 24.) AB végzés, Indokolás [25].

<sup>18</sup> 3236/2013. (XII. 21.) AB végzés, Indokolás [36]; 3237/2013. (XII. 21.) AB végzés, Indokolás [19]

<sup>19</sup> Pl.: 3033/2013. (II. 12.) AB végzés, Indokolás [8]. Egyelőre nem tekinthető megszilárdultnak ez az irány, hiszen több esetben a 27. § szerinti panaszokban is vizsgálta az Alkotmánybíróság a két kivétel fennálltát. Pl.: 3160/2013. (VII. 24.) AB végzés, Indokolás [27]; 3176/2013. (X. 9.) AB végzés, Indokolás [27]; 3223/2013. (XII. 12.) AB végzés, Indokolás [8].



összefüggő értelmezését illetően – nem bírálhatja felül. Ezekben a döntésekben az Alkotmánybíróság kimondta, hogy az egységes joggyakorlat biztosítása a rendes bíróságok, különösen a Kúria feladata.<sup>20</sup> Hasonló gyökerű problémának tekinthető, amikor az Alkotmánybíróság kimondta, hogy az ésszerű határidőn belüli eljáráshoz való jog sérelme a bírói döntés érdemét nem befolyásolja,<sup>21</sup> tehát az olyan alkotmányjogi panasz, amelyik ezen kívül nem vezet elő más, az Alaptörvényben foglalt jogának sérelmével összefüggő indokolást, nem befogadható.

[21] Az Alaptörvényben biztosított jog sérelmére való hivatkozás értékelése több esetben szorosan összefügg a határozott kérelem követelményének vizsgálatával. Az Alkotmánybíróság a befogadási eljárásban dönti el például azt, hogy az indítvány a felhívásra történt kiegészítés után tartalmaz-e az Alaptörvényben foglalt jog sérelmére vonatkozó alkotmányjogi érvelést az egyebekben határozottnak tekinthető kérelem mellett. Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően az egyedi mérlegelést igénylő vizsgálatot követően például kimondta, hogy nem fogadható be az alkotmányjogi panasz, ha az indítvány a kiegészítése után sem tartalmaz alkotmányjogi érvelést, hanem csak a konkrét ügyben felmerült tényeknek és körülményeknek az indítványozóra kedvezőtlen jogi értékelését vitatja.<sup>22</sup>

[22] Egy másik esetben az indítványozó a Kúria felülvizsgálati eljárásban hozott döntésével szemben fordult az Alkotmánybírósághoz, de nem határozta meg, hogy az Alaptörvényben biztosított jogorvoslathoz való joga milyen sérelmet szenvedett a Kúria döntésének következtében.<sup>23</sup> Az indítványozónak tehát nem elegendő az Alaptörvényben foglalt jogát megneveznie, hanem alkotmányjogi érvekkel alá kell támasztania azt is, hogy e joga hogyan és miért sérült a bírósági eljárás során. Jellemző probléma, hogy az indítványozó a bíróságok törvényértelmezését, annak helyességét vitatja, anélkül, hogy megnevezné, mely, az Alaptörvényben biztosított jogát sérti a támadott ítélet. Az alkotmányjogi panaszban az

[1] \_\_\_\_\_

<sup>20</sup> 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]; 3146/2013. (VII. 16.) AB végzés, Indokolás [32]-[33]; 3176/2013. (X.9.) AB végzés, Indokolás [27]. Fel kell hívni a figyelmet, hogy ez a befogadási kritérium gyakran összefonódik az Abtv. 29. § szerint vizsgálandó szempontokkal. Pl.: 3297/2012. (X. 19.) AB végzés, Indokolás [8]

<sup>21</sup> „Az eljárás elhúzódása miatt bekövetkezett jogsérelm ezért az alkotmánybírósági eljárásban nem orvosolható.” 3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [8]

<sup>22</sup> 3257/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [8]

<sup>23</sup> Ennek az indítványnak a befogadását az Alkotmánybíróság ugyancsak visszautasította. 3230/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]

Alaptörvénybe ütközés indokolása mellett az Abtv. 27. § szerint meg kell jelölni, hogy a bírói döntés az indítványozó milyen Alaptörvényben biztosított jogát sértette és miért. Nem fogadható be az alkotmányjogi panasz tehát, ha ezt az indítványozó nem teszi meg, csupán a vitatott ítélet általános alaptörvény-ellenessége mellett hoz fel érveket, azzal, hogy állítása szerint a bíróság például túllépte törvényértelmezési és jogszabály-alkalmazási hatáskörét.<sup>24</sup>

[23] Az Alkotmánybíróság számos alaptörvényi rendelkezésről kimondta, hogy azokra nem lehet alkotmányjogi panaszt alapítani: önmagában az Alaptörvény preambuluma,<sup>25</sup> az E) cikk (1)-(3) bekezdéseire (uniós jog),<sup>26</sup> N) cikke (fenntartható költségvetési gazdálkodás),<sup>27</sup> R) cikke (alkotmányértelmezés),<sup>28</sup> a T) cikke (jogszabályok),<sup>29</sup> a Q) cikk (2)-(3) bekezdéseire (nemzetközi jog),<sup>30</sup> az I. cikke (alapvető jogok),<sup>31</sup> a XII. cikk (2) bekezdésére (teljes körű foglalkoztatás),<sup>32</sup> a XX. cikke (testi és lelki egészség),<sup>33</sup> a XXIV. cikk (2) bekezdésre (jogellenesen okozott kár megtérítése),<sup>34</sup> 28. cikkére (jogértelmezés),<sup>35</sup> valamint a 25. cikk (1) és (3) bekezdésére (joggyakorlat egysége)<sup>36</sup> nem hivatkozhatnak sikerrel az indítványozók alkotmányjogi panasz keretében.

[24] Az Alkotmánybíróság az állam jogalanyiságával kapcsolatban is megőrizte korábbi, az Alaptörvény hatálybalépése előtti gyakorlatát. Több esetben is öttagú tanácsi ülésen mondta ki, hogy amennyiben az indítványozó állami szerv, nincs Alaptörvényben foglalt

[1]

<sup>24</sup> 3233/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [5]

<sup>25</sup> 3073/2013. (III. 14.) AB végzés, Indokolás [3]

<sup>26</sup> 3126/2013. (VI. 24.) AB végzés, Indokolás [4]; 3140/2013. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [17]-[18]

<sup>27</sup> 3157/2013. (VII. 24.) AB végzés, Indokolás [26]

<sup>28</sup> 3174/2013. (IX. 17.) AB végzés, Indokolás [17]

<sup>29</sup> 3125/2013. (VI. 24.) AB végzés, Indokolás [6]

<sup>30</sup> 3140/2013. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [17]-[18]

<sup>31</sup> 3073/2013. (III. 14.) AB végzés, Indokolás [3]

<sup>32</sup> 3146/2013. (VII. 16.) AB végzés, Indokolás [38]-[39]

<sup>33</sup> 3174/2013. (IX. 17.) AB végzés, Indokolás [17]

<sup>34</sup> 3158/2013. (VII. 24.) AB végzés, Indokolás [5]-[6]

<sup>35</sup> 3363/2012. (XII. 15.) AB végzés, Indokolás [8]; 3350/2012. (XI. 19.) AB végzés; 3381/2012. (XII. 30.) AB végzés; 3061/2013. (II. 28.) AB végzés, Indokolás [2]; 3126/2013. (VI. 24.) AB végzés, Indokolás [4]; 3140/2013. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [17]-[18]; 3204/2013. (X. 31.) AB végzés, Indokolás [19].

<sup>36</sup> 3061/2013. (II. 28.) AB végzés, Indokolás [2]; 3130/2013. (VI. 24.) AB végzés, Indokolás [16]

joga, mert az csak az embert, és egyes jogok tekintetében a nem állami jogi személyt illeti meg. Az állami szerv tehát nem lehet az Abtv. 27. §-ban említett „Alaptörvényben biztosított jog” alanya, még akkor sem, ha jogi személy. Az Alaptörvény I. cikk (4) bekezdése alapján „[a] törvény alapján létrehozott jogalanyok számára is biztosítottak azok az alapvető jogok (...) amelyek természetüknél fogva nem csak az emberre vonatkoznak”, ám az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata értelmében »közhatalmi jogosítvánnyal felruházott állami szervnek nincs az államhatalommal szemben garanciákat jelentő olyan alkotmányos joga, amely feljogosítja az alkotmányjogi panasz előterjesztésére«[23/2009. (III. 6.) AB határozat ABH 2009, 188.]” {3307/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [7]}<sup>37</sup>

[25] Az Alkotmánybíróság szerint az Alaptörvényben foglalt jog tekintetében fennálló jogalanyiség hiánya nemcsak az állami szervek esetében állapítható meg, hanem akkor is, ha a törvény szerint állami feladatot ellátó szerv vezetője a közhatalmi jogosítványa gyakorolása során felmerülő sérelem miatt fordul az Alkotmánybírósághoz. A helyi választási iroda vezetőjének indítványát például emiatt utasította vissza az Alkotmánybíróság.<sup>38</sup>

[26] Bizonyos értelemben speciális esetnek tekintendő, amikor önkormányzat az indítványozó, mert ekkor az Alaptörvényben biztosított önkormányzati alapjogok – mint hatáskörcsoportok – sérelmére hivatkozva élhet az alkotmányjogi panasz benyújtásának jogával.<sup>39</sup>

[27] Az Alkotmánybíróság ugyanakkor Alaptörvényben biztosított jogként fogadta el a panaszosok hivatkozását a bírói függetlenség elvére, a panaszt befogadta, sőt éppen ennek a jognak a sérelmére alapította határozatát.<sup>40</sup>

#### **4. Jogorvoslat kimerítése**

[28] A jogorvoslat mint befogadási kritérium kérdése nem vet fel érdemben eltérő problémákat azokhoz képest, amelyeket az Abtv. 26. § (1) bekezdés szerinti alkotmányjogi panasz

[1] \_\_\_\_\_

<sup>37</sup> Ebben a döntésben konkrétan a NAV alapjogi sérelmének elvi lehetőségéről volt szó.

<sup>38</sup> 3317/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [8]

<sup>39</sup> 3381/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [12]; Vö.: az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti eljárásban meghozott ügyben az Alkotmánybíróság kifejezetten utalt rá, hogy ilyen esetben az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdésében lévő önkormányzati alapjogok hivatkozhatók. 3050/2013. (II. 28.) AB végzés, Indokolás [18]-[21]

<sup>40</sup> {33/2012. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [13], [72], [105]}

esetében ismertettünk. Ennek megfelelően a rendes jogorvoslati lehetőségek kimerítésének kérdése ebben az esetben is a felülvizsgálati eljárással összefüggésben merült fel, amellyel kapcsolatban az Alkotmánybíróság a fent ismertettek szerint következetes gyakorlatot alakított ki.<sup>41</sup> Speciális szabályként csupán arra utalunk, hogy ha a fél az alkotmányjogi panaszt közvetlenül a jogerős döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül, a felülvizsgálati kérelemmel együtt nyújtotta be, akkor az Alkotmánybíróság a saját eljárását az Abtv. 27. § szerinti panasz esetében a kúriai eljárás befejezéséig szünetelteti, ha az előadó bíró mérlegelése alapján a felülvizsgálati eljárásban várható döntés az Alkotmánybíróság érdemi döntését befolyásolhatja.<sup>42</sup>

[29] Az Alkotmánybíróság előtt egy esetben felmerült annak a kérdése, hogy az alapeljárás során hiányos formában benyújtott és ezért elutasított fellebbezési kérelem esetében befogadható-e az alkotmányjogi panasz úgy, mintha az indítványozó kimerítette volna a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint ebben az esetben a tényleges fellebbezés és az ennek alapján lefolytatandó jogorvoslati eljárás nem történt meg, ezért az indítványozó valójában nem merítette ki a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket, vagyis az alkotmányjogi panasz nem fogadható be.<sup>43</sup>

#### **5. Alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés (Abtv. 29. §)**

[30] Ahogy a bevezetőben utaltunk rá, az Alkotmánybíróság kiemelkedően sok esetben utasította vissza a 27. § alapján megindított alkotmányjogi panasz befogadását az Abtv. 29. §-ában foglalt indokokra alapozva. A testület e körben igen megszorítóan értelmezte és szigorúan érvényesítette az alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés felvetésére vonatkozó törvényi követelményt. Ez azt eredményezte, hogy sok, az alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés hiányára alapozott visszautasító végzés született, mégsem sikerült kialakítani az e kritériumhoz kapcsolódó, következetes joggyakorlatot. Az alábbiakban a legfontosabb irányokat mutatjuk be. Ennek kapcsán visszautalunk az Abtv.

[1] \_\_\_\_\_

<sup>41</sup> Hivatkozás a 26. (1)-es fejezet releváns részére

<sup>42</sup> Ügyrend 46. § (2) bekezdés b) pont

<sup>43</sup> 3069/2013. (III. 14.) AB végzés, Indokolás [8]-[9]

26. § (1) bekezdése szerinti eljárásról szóló fejezetben már bemutatott alapvető értelmezésekre, amelyek a jelenlegi fejezetben is irányadók.<sup>44</sup>

[31] Nem egyértelmű, hogy az Alkotmánybíróság milyen szempontok mentén választja szét – ha szétválasztja – az alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés és a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatát, valamint ezek a feltételek hogyan viszonyulnak egymáshoz. Emiatt az Abtv. 29. §-ában található két kritériumhoz kapcsolódó gyakorlatot nem lehetséges szétválasztani, ezért azt együtt elemezzük, jóllehet elvileg felmerülhetne, hogy „a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség” általánosságban a bírói döntést érdemben nem befolyásoló alaptörvény-ellenesség ellentétét jelenti, vagyis amikor meg lehet állapítani ugyan alaptörvény-ellenességet, de ezzel együtt azt is, hogy érdemben a panasszal támadott döntést ez nem befolyásolta<sup>45</sup>

[32] Az Alkotmánybíróság az ide kapcsolódó gyakorlata első időszakában gyakran sommásan csupán annyit mondott ki végzéseiben, hogy az indítvány sem a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, sem alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vet fel. Azóta az indokolások egyrészt hosszabbak lettek, másrészt – néhol korábbi végzéseket hivatkozva – megragadhatóvá váltak bizonyos visszatérő értelmezési irányok.

[1] \_\_\_\_\_

<sup>44</sup> Vö.: 26. § (1) bekezdés szerinti alkotmányjogi panaszról szóló fejezetben foglaltakkal. Általában véve az Abtv. 29. §-ához kötődő visszautasítások gyakorlatának az alábbi nagyobb irányai alakultak ki: 1) a konkrét probléma nem alkotmányossági kérdés; 2) rendes bírói jogértelmezési kérdéstről van szó; 3) az indítvány a tényállás felülvizsgálatára, vagyis egy újabb rendes jogorvoslatra irányul; 4) az indítványozó a bizonyítékok újraértékelését, valamint azok újbóli mérlegelését kéri; 5) az indítvány nem tartalmaz „új” alkotmányossági kérdést; 6) az alkotmánybírói eljárás nem érintené érdemben az indítványozó helyzetét; 7) végül, gyakran előfordul, hogy a visszautasítás keretében az Alkotmánybíróság röviden vázolja az indítvány alaptalanságának indokait, s azt mint nyilvánvalóan alaptalant utasítja vissza. Ezekből a típusokból kerültek ki a jelenlegi fejezethez kapcsolódó alábbi példák is.

<sup>45</sup> Hasonló felfogást képvisel a 8/2013. (III. 1.) AB határozat, amelyben az AB megállapította a „Miranda-formula” sérelmét (a terhelt figyelmeztetése a vallomás megtagadásához fűződő és az eljárás kezdetétől a védő jelenlétéhez való jogára), a határozat ugyanakkor a konkrét bírói ítéletet nem semmisítette meg. Az indokolás szerint „Az Alkotmánybíróság ezek után azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panaszban kifogásolt törvényszéki ítélet és az annak alapjául szolgáló városi bírósági döntés alaptörvény-ellenességét eredményezheti-e az, hogy az eljárási garancia mellőzésével beszerzett terhelti vallomást az eljáró bíróság a bizonyítási eljárásban felhasználta. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróságnak azt a kérdést kellett megválaszolnia, hogy a panaszban kifogásolt terhelti vallomáson alapul-e az elítélés. Az Alkotmánybíróság a bírói döntések vizsgálata során megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló büntetőügyben nem a kifogásolt terhelti vallomás alapozta meg az elítélést, és a vallomás nem befolyásolta érdemben az alkotmányjogi panaszban kifogásolt törvényszéki ítéletet.”

- [33] A leggyakrabban hivatkozott visszautasítási okok között szerepel a rendes bírói jogértelmezés, illetve mérlegelés körébe tartozó döntések felülvizsgálatától való tartózkodás, az ítélet pusztá kritikájára alapozott érvelés elbírálhatóságának (ezzel együtt a negyedfokú bíróság koncepciójának) tagadása az alábbiak szerint.
- [34] Az Alkotmánybíróság több döntésében kimondta, hogy a bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz „nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének. (...) Önmagukban a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panaszra. (...) Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy [az Alkotmánybíróság] minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem támadható.” {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]}<sup>46</sup> A valódi alkotmányjogi panasz befogadásához tehát nem elegendő csupán a bírósági döntés, valamint a bírósági eljárás tartalmi kritikáját előadni;<sup>47</sup> a panaszban ki kell térni a kritika alkotmányossági vetületére is, arra, hogy a bírósági döntés miatt hogyan és miért sérül az indítványozó Alaptörvényben foglalt joga. E tekintetben egyébként az Alkotmánybíróság érvelése gyakran összefonódik a határozott kérelem hiányára való hivatkozással.<sup>48</sup> Az indítvány előterjesztésének feltételeként állított határozott kérelemnek ugyanis az is része, hogy az indítványban szerepelnie kell indokolásnak arra vonatkozóan, hogy a támadott bírói döntés miért alaptörvény-ellenes [Abtv. 52. § (1) bekezdés e) pont].
- [35] Egy esetben az Alkotmánybíróság rámutatott, hogy a jogszabály-alkalmazási és jogszabály-értelmezési tévedések és hibák a felróhatóság körén kívül esnek. Ezért önmagában az, hogy a bírósági döntések utóbb tévesnek bizonyulnak, anélkül, hogy az kirívóan súlyos tévedésnek bizonyulna, nem vezethet sem a kártérítési felelősség megállapítására, sem az eljárás tisztességtelenné válásához.<sup>49</sup>

[1] \_\_\_\_\_

<sup>46</sup> Lásd még: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [15]; 3018/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [9]

<sup>47</sup> 3028/2013. (II. 12.) AB végzés, Indokolás [9]-[10]. Ugyancsak nem alapozza meg a bírói döntés alaptörvény-ellenességét, ha az indítványozó pusztá egyet nem értését fejezi ki. 3159/2013. (VII. 24.) AB végzés, Indokolás [14]

<sup>48</sup> 3103/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [5]; 3117/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [5]; 3118/2012. (VII. 26.) AB végzés; 3379/2012. (XII. 15.) AB végzés; 3147/2013. (IX. 17.) AB végzés,, Indokolás [19]

<sup>49</sup> 3003/2013. (I. 15.) AB végzés, Indokolás [13]

[36] Egy másik lényeges irány, hogy az Alkotmánybíróság akkor is visszautasítja az alkotmányjogi panasz befogadását, ha az indítvány a bizonyítékok felülmérlegelését, vagyis a bizonyítás eredményének megállapítása során végzett bírói mérlegelés felülvizsgálatát kéri.<sup>50</sup> Az Alkotmánybíróság kimondta, hogy nem lehet alkotmányossági vizsgálat tárgya, hogy a döntéshez milyen bizonyítékok figyelembevételével, illetve azoknak mikénti mérlegelésével jutott a bíróság.<sup>51</sup> Hasonló érvelés jelenik meg akkor is, amikor az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntésben foglalt ténykérdések felülvizsgálatára és megváltoztatására,<sup>52</sup> vagy a tényállás felderítésére és további felülvizsgálatára<sup>53</sup> irányuló indítványokat visszautasítja.

[37] Az Alkotmánybíróság következetes álláspontja szerint nem lehet megállapítani az Abtv. 29. §-a szerinti feltételek fennállását akkor sem, ha az indítványozó alkotmányjogi panaszában a kifogásolt ítélet, vagyis az azt megelőző bírósági eljárás teljes felülbírálatára, vagyis negyedfokú jogorvoslatra irányul.<sup>54</sup> Az Alkotmánybíróság ilyen esetekben visszautasítja az alkotmányjogi panasz befogadását, mert az indítványozó a bírósági ítéletek felülvizsgálatát nem „alkotmányossági szempontból kérte, hanem azt kívánta elérni, hogy a tényállás megállapítása, valamint a tények értékelése, és az abból levont következtetések tekintetében elfoglalt bírói álláspontot változtassa meg az Alkotmánybíróság.” {3005/2013. (I. 21.) AB végzés, Indokolás [11]} Máshol az Alkotmánybíróság kimondta, hogy a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz „nem tekinthető hagyományos értelemben vett jogorvoslatnak, hiszen az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is kizárólag az Alaptörvényt és az abban biztosított jogokat védi. (...) Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga, sem a diszkrimináció tilalma nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti „szuperbíróság” szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el, annak ellenére sem, hogy az alkotmányjogi

[1]

<sup>50</sup> 3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [12]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; 3128/2013. (VI. 24.) AB végzés, Indokolás [6]

<sup>51</sup> 3051/2013. (II. 28.) AB végzés, Indokolás [9]

<sup>52</sup> 3347/2012. (XI. 19.) AB végzés, Indokolás [6]; lásd még: 3391/2012. (XII. 30.) AB végzés; 3385/2012. (XII. 30.) AB végzés; 3388/2012. (XII. 30.) AB végzés; 3005/2013. (I. 21.) AB végzés; 3024/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [5]

<sup>53</sup> 3366/2012. (XII. 5.) AB végzés, Indokolás [7]-[8]

<sup>54</sup> 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]. Lásd még: 3359/2012. (XII. 5.) AB végzés, Indokolás [8]; 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés; 3384/2012. (XII. 30.) AB végzés; 3017/2013. (I.28.) AB végzés; 3051/2013. (II. 28.) AB végzés; 3056/2013. (II. 28.) AB végzés.

panasz eljárás jogorvoslatként definiálható” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]-[15]}.<sup>55</sup>

[38] E körben az Alkotmánybíróság többek között arra hivatkozott, hogy az indítvány kizárólag magánjogi jellegű, szerződés-értelmezéssel kapcsolatos kérdésben kért állásfoglalást,<sup>56</sup> vagy bizonyos szakjogi szabályok alkalmazását támadta,<sup>57</sup> vagy az alapul fekvő szerződés minősítésének megváltoztatását kérte.<sup>58</sup>

[39] Egy másik esetben az indítványozó azt kifogásolta, hogy a bíróság a bizonyítási indítványát nem teljesítette. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben kimondta, hogy „önmagában attól, hogy egy bizonyítási indítványt a bíróság mérlegelési jogkörében nem teljesít, még nem válik az egész eljárás tisztességtelenné és ezáltal alaptörvény-ellenessé. Ennek a kérdésnek a vizsgálata csak szélső esetben lehet az alkotmánybírósági eljárás tárgya, ellenkező esetben ugyanis a rendes bírósági eljárásokban részt vevő valamennyi fél – akivel szemben a bíróság valamit nem (vagy nem a kérelme szerint) teljesített – a bírósági határozat alkotmányossági szempontból történő felülvizsgálatnak álcázott, valójában azonban a rendes bírósági határozatot felülbírálni kívánó indítvánnyal fordulhatna az Alkotmánybírósághoz. Ezzel viszont az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna.” {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]}<sup>59</sup>

[40] Több esetben is előfordult, hogy az Alkotmánybíróság a konkrét ügyben felmerülő problémát tartalmilag minősítve jutott arra a következtetésre, hogy az nem tekinthető alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek. Ilyen volt, amikor az Alkotmánybíróság amiatt utasította vissza a befogadást, mert az indítványozó a tulajdonhoz való joga sérelmének igazolásakor csak arra tudott hivatkozni, hogy a bíróság számára nem ítélt meg teljes kártérítést.<sup>60</sup> Ugyanebből kifolyólag nem vetett fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, illetve bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, hogy a peres eljárás megindításának lehetőségétől az indítványozó a támadott végzésen

[1] \_\_\_\_\_

<sup>55</sup> Lásd még: 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]

<sup>56</sup> 3022/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [28]

<sup>57</sup> 3137/2013. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [10]

<sup>58</sup> 3168/2013. (IX. 17.) AB végzés, Indokolás [12]

<sup>59</sup> Lásd még: 3018/2012. (I. 28.) AB végzés

<sup>60</sup> Ebben az esetben is látható, hogy ez az indok besorolható lett volna akár a határozott kérelemhez vagy a jogsérellemhez kötődő befogadási kritériumok közé is. 3351/2012. (XII. 5.) AB végzés, Indokolás [7]



kívüli okból esett el.<sup>61</sup> Hasonlóan nem találta alapvető jelentőségűnek az Alkotmánybíróság a perköltség-összeg eltúlzott mértékét,<sup>62</sup> a jogintézmények diszfunkcionális működését,<sup>63</sup> és hogy a perbeli nyilatkozatok jelentőségét a felek felismerik-e.<sup>64</sup>

[41] Egy ügyben kimondta az Alkotmánybíróság azt is, hogy „önmagában az, hogy a rendes bíróságok a[z indítványozó] személyhez fűződő joga megsértése iránti kereseti kérelmét elutasították, nem eredményezi az indítványozó alapvető jogainak a sérelmét.” {3359/2012. (XII. 5.) AB végzés, Indokolás [8]}<sup>65</sup> Végül egy személyiségi jogi perben, ahol szükségképpen kerül szembe egymással az egyik peres fél jóhírnév védelméhez való joga és az ellenérdekű fél szabad véleménynyilvánításhoz való joga, az Alkotmánybíróság kiemelte, hogy e jogok szembenállása és a jogvita eldöntése önmagában nem eredményez Alaptörvénnyel összefüggésbe hozható helyzetet.<sup>66</sup>

[42] Végül egyre többször fordult elő, hogy az Abtv. 29. §-a keretében az Alkotmánybíróság röviden lefolytatta az érdemi vizsgálatot, és az indítvány által felvetett problémát tulajdonképpen nyilvánvalóan alaptalannak tekintve, visszautasította a panaszt. Ilyen esetekben az Alkotmánybíróság úgy fogalmaz, hogy a hivatkozott alaptörvényi szakaszok nem sérülnek, vagy nem osztja az indítványozó érveit, továbbá arra hivatkozik, hogy egy korábbi álláspontján továbbra sem változtat.<sup>67</sup>

[43] Az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának megítélésénél – a német gyakorlat mintájára<sup>68</sup> – megjelenik az elbírálás során, hogy az alkotmányjogi panasz keretében vizsgált döntés jelentősége túlmutat-e az adott ügyön, az adott indítvány alapján lehet-e vizsgálni egy alapvető jog tartalmának újabb szegmensét, vagy az ügy lehetőséget ad-e az Alkotmánybíróságnak arra, hogy iránymutatást fogalmazzon meg az alkotmányos

[1] \_\_\_\_\_

<sup>61</sup> 3348/2012. (XI. 19.) AB végzés, Indokolás [14]

<sup>62</sup> 3002/2013. (I. 15.) AB végzés, Indokolás [12]

<sup>63</sup> 3233/2013. (XII. 12.) AB végzés, Indokolás [11]

<sup>64</sup> 3240/2013. (XII. 21.) AB végzés, Indokolás [9]

<sup>65</sup> Ezt az indokot is végül az Abtv. 29. §-a szerint azonosította.

<sup>66</sup> 3364/2012. (XII. 5.) AB végzés, Indokolás [8]

<sup>67</sup> Pl.: 3014/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; 3081/2013. (III. 27.) AB végzés, Indokolás [8]; 3095/2013. (IV. 19.) AB végzés, Indokolás [10]; 3109/2013. (V. 17.) AB végzés, Indokolás [8]; 3127/2013. (VI. 24.) AB végzés, Indokolás [5]; 3141/2013. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [16]; 3184/2013. (X. 9.) AB végzés, Indokolás [22]

<sup>68</sup> Magyarul összefoglalóan lásd pl. Kadlót Erzsébet: Az indítványok szűréséről. Alkotmánybírósági Szemle 2012/1. szám. 96-105. o.

intézmények számára az adott alapjog tartalmára és érvényesítésére vonatkozóan. A német alkotmánybíróság valódi alkotmányjogi panasz kapcsán kialakított gyakorlatában befogadható lehet akkor is az alkotmányjogi panasz, ha olyan kérdést érint, amely társadalmilag jelentős. Ez a tétel nem jelenti azonban azt, hogy jelentős alkotmányjogi kérdés felmerülése esetében a befogadhatóság megítélésénél számítana az, hogy hány embert érint az adott probléma, vagy az Alkotmánybíróság társadalmilag jelentős, de az alkotmányjogi jelleget nélkülöző kérdésekbe kompetenciát mutathatna. Ehhez hasonlóan a magyar alkotmánybírósági gyakorlatban is megtalálható az egyedi ügyön túlmutató társadalmi jelentőséghez fűződő befogadási érv.<sup>69</sup>

[44] A befogadási eljárás során az Abtv. 29. §-ának való megfelelést tartalmi alapon vizsgálta, és végül így mondta ki a befogadhatóságot az Alkotmánybíróság abban az ügyben, amelyben az indítványozó az őrizetbe vétel és a kihallgatás alaptörvény-ellenességére hivatkozva nyújtott be alkotmányjogi panaszt egy bírói döntés ellen. Az indokolás szerint „[a] védelemhez fűződő jog alkotmányos tartalma alapján tehát ésszerű kétely fogalmazható meg a törvényszéki ítéletben kifejtett érvelés alaptörvényességével szemben, amely érdemi alkotmánybírósági vizsgálatot indokol. (...) Az Alkotmánybíróság figyelemmel volt arra is, hogy számos nyomozás során előfordul, hogy az éjjeli órákban bűnügyi őrizetbe vett és kihallgatott terhelt részére a kirendelt védőt a nyomozó hatóság fax útján, úgy értesíti, hogy a védő nyilvánvalóan csak a következő munkanap reggeli óráiban, már a terhelti kihallgatás foganatosítását követően értesül az eljárási cselekményről. Az ilyen jellegű nyomozó hatósági mulasztások elszaporodottsága miatt a jelen alkotmányjogi panaszhoz szorosan kapcsolódó kérdést az Alkotmánybíróság alapvető alkotmányjogi jelentőségűnek értékelte.” {8/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [20]-[21]}

[45] Egy gyülekezési joggal kapcsolatos indítvány ügyében a befogadást az Abtv. 29. §-ában foglalt mindkét szempont alátámasztotta. Az Alkotmánybíróság figyelemmel volt arra, hogy az ügy tárgya, a bírói döntés alaptörvény-ellenes következménye egy olyan rendezvény kényszerű elmaradása volt, amelyet az indítványozók 2012. március 15-én, a Hősök terén kívántak volna megtartani. Az Alkotmánybíróság belátta ugyan, hogy határozata értelemszerűen nem tudja utólag biztosítani, hogy az indítványozók gyülekezési jogukat visszamenőlegesen érvényesíthessék, a döntésnek tehát ily módon nem lehet közvetlen hatása az alkotmányjogi panaszt benyújtó konkrét ügyére,<sup>70</sup> ennek ellenére

[1] \_\_\_\_\_

<sup>69</sup> 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [33]; 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [20]

<sup>70</sup> 3003/2012. (IV. 21.) AB végzés, Indokolás [5]-[6]

befogadta a panaszt. A testület azzal érvelt, hogy az alkotmányossági vizsgálat az ügyben a panaszos helyzetének változását oly módon tudja befolyásolni, hogy az Alkotmánybíróság – amennyiben annak feltételei fennállnak – megállapíthatja a gyülekezési jog megsértésének megtörténtét, ami az ügyben morális elégtételt jelenthet a jogsérelmet szenvedettek számára.

[46] Az alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés mint befogadási kritérium tartalma tehát az alkotmánybírósági gyakorlatban körvonalazódni látszik, ám ez inkább e fogalom negatív oldalának – vagyis annak, hogy mi nem minősül alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek – meghatározása révén jelenik meg. A pozitív oldalon sorakozó esetek köre még igen szűk, ezért egyelőre nem lehet definíciószerűen meghatározni, hogy mi minősül alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek.

### **3.6. Határozott kérelem**

[47] Általánosságban elmondható, hogy az Alkotmánybíróság leggyakrabban már a főttkári/egyesbírói eljárás során kiszűri a határozott kérelemmel kapcsolatos indítványi hibákat, és a hiánypótlási eljárás keretében próbálja azokat pótoltatni. A befogadási eljárásban így legtöbbször már csak az olyan alkotmányjogi panaszokkal foglalkozik a testület, ahol a határozott kérelem elbírálása komplexebb, vitatottabb kérdés. E követelmény egészére nézve jellemzőnek mondható, hogy gyakran összefonódik más, fentebb már tárgyalt befogadási kritériumokkal, így a jogsérelmet,<sup>71</sup> a 29. §<sup>72</sup> vagy az érintettség<sup>73</sup> követelményeivel. Ennek megfelelően itt csak a korábban nem érintett szempontokra mutatunk rá.

[48] Az Alkotmánybíróságnak állást kellett foglalnia abban a kérdésben, hogy az alkotmányjogi panasz tartalmaz-e határozott kérelmet akkor, ha a panaszos elsődlegesen az ügyében hozott bírósági végzések, és másodsorban a bírósági végzések során alkalmazott jogszabály megsemmisítését indítványozta, tehát egyszerre kérte az Abtv. 26. § (1) bekezdése és a 27. §-a szerinti eljárást. Az erre a problémára adott alkotmánybírósági választ már az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti eljárás ismertetésénél is elemeztük, és itt is meg kell jegyeznünk, hogy a határozott kérelem követelményét nem sérti, ha az

[1] \_\_\_\_\_

<sup>71</sup> 3066/2013. (II. 28.) AB végzés, Indokolás [9]

<sup>72</sup> 3077/2013. (III. 27.) AB végzés, Indokolás [5]; 3173/2013. (IX. 17.) AB végzés, Indokolás [3]

<sup>73</sup> 3121/2013. (VI. 24.) AB végzés, Indokolás [11]

alkotmányjogi panaszt az indítványozó az Abtv. 26. § (1) bekezdésére és 27. §-ára alapozva nyújtja be.

[49] Az Alkotmánybíróság 3/2013. (II. 14.) AB határozata megállapította, hogy az Abtv. 52. § (2) bekezdésének szövegszerű értelmezése szerint az Abtv. 27. §-ában meghatározott eljárásban a 26. § szerinti normakontrollt az Alkotmánybíróság lefolytathatja, de a 26. § alapján indult eljárásban a bírói döntést nem vizsgálhatná. Ez a rendelkezés ugyanakkor nem érinti az Alkotmánybíróságnak – többek között – az Abtv. 28. § (1) bekezdésében meghatározott, hivatalból megtehető megállapításokra vonatkozó hatáskörét. Az Abtv. 28. § (1) bekezdése ugyanis lehetővé teszi az Alkotmánybíróság számára az átjárást a 27. § szerinti panaszról a 26. § szerinti panaszeljárássá. Az Abtv. 52. § (2) bekezdésének az alkotmányjogi panasz rendszerére figyelemmel lévő értelmezése szerint tehát az Abtv. nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy az „átjárás” a másik irányba, a 26. §-ból a 27. §-ba is megtörténhessen. Ezzel együtt az Alkotmánybíróság megjegyezte, hogy az alkotmányjogi panaszt beküldőnek, főszabály szerint, el kell tudnia döntenie, hogy melyik eljárást kezdeményezi: az Abtv. 26. § (1) bekezdése, kivételesen (2) bekezdése vagy a 27. §-a szerinti eljárást. „Ugyanakkor elképzelhető, hogy egy konkrét ügyben nem dönthető el egyértelműen, hogy a jogi norma vagy annak eseti alkalmazása okozza-e az állítólagos alaptörvény-sérelmet. Sőt, elképzelhető, hogy a bíróság jogalkalmazása és az annak alapjául szolgáló norma alkotmányossága egyaránt kétséges. Nem zárható ki ezért teljesen annak a lehetősége, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszában elsődleges és másodlagos kérelmet fogalmazzon meg. [Ezt támogatja a korábbi alkotmánybírósági gyakorlat is, amely érdemben elbírált azokat az indítványokat, amelyek elsődleges és másodlagos kérelmeket fogalmaztak meg (alkotmányjogi panaszban utólagos normakontroll-kérelmet, vagy például utólagos normakontroll indítványban mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását).]”<sup>74</sup>

### **3.7. Határidő**

[50] Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz előterjesztésére az Abtv. 26. § (1) bekezdésében foglalt panaszhoz hasonlóan az alaptörvény-ellenesnek vélt jogerős bírósági döntés kézbesítésétől számított 60 nap áll az indítványozó rendelkezésére. Az Alkotmánybíróság nem vizsgálja az egyéb befogadási feltételeket a befogadási eljárás

[1] \_\_\_\_\_  
<sup>74</sup> Indokolás [21]-[22]; lásd még: 3115/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [17]

során, ha megállapítható, hogy az indítvány benyújtására a törvényi határidőn túl, elkésetten került sor. Ebből a megállapításból következik, hogy az indítvány kiegészítésére szolgáló, elkésetten érkező beadvány is osztja az alapindítvány sorsát, vagyis annak befogadása sem lehetséges.<sup>75</sup>

[51] A határidők számításának kérdésével kapcsolatos további fontos szabályokat a panasz eljárás közös szabályainak ismertetésénél tárgyaljuk.<sup>76</sup>

### **3.8. Az alkotmánybírói hatáskör hiányának egyéb okból történő megállapítása**

[52] A hatáskör hiánya egyéb okból történő megállapításának esetei mindhárom panasztípus vonatkozásában hasonlóak. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-a szerinti panasz eljárása keretében is kimondta, hogy mivel sem az Alaptörvény, sem a Jat. rendelkezései nem fűznek normatív erőt a Legfelsőbb Bíróság kollégiumi véleményeihez, így azok kötelező erővel sem rendelkeznek. Ebből következően a kollégiumi vélemény önmagában nem tud alkotmányos jogsérelmet okozni, ezért a kollégiumi vélemény alaptörvény-ellenességének vizsgálatára az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre.<sup>77</sup>

[53] Az Alkotmánybíróság több ügyben állást foglalt a választottbírói eljárás alkotmányossági felülvizsgálata kérdésében is. Kimondta, hogy a választottbírói ítélet tartalmi vizsgálatára az Alkotmánybíróságnak az új típusú alkotmányjogi panasz bevezetése ellenére továbbra sincs hatásköre, valamint az esetleges „tiszteességtelen” választottbírói eljárás tényének, vagy annak cáfolatának vizsgálata sem tartozik a hatáskörébe. Az Alkotmánybíróság emellett megjegyezte, hogy a választottbírói eljárásokkal szembeni rendes bírósági eljárásban jogerős ítéletet hozó bíróság, illetve a felülvizsgálati eljárásban a végső ítélettel döntő Kúria jogosult az esetleges eljárási szabálytalanságok megállapítására.<sup>78</sup>

[1] \_\_\_\_\_  
<sup>75</sup> 3256/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [5]

<sup>76</sup> Hivatkozás Adél fejezetének releváns részére.

<sup>77</sup> 3305/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [6]

<sup>78</sup> 3348/2012. (XI. 19.) AB végzés, Indokolás [11]-[13]

### 3.9. Okafogyottá válás

- [54] Az Abtv. és annak alapján az Ügyrend 67. § (2) bekezdése kimondja, hogy okafogyottság címén megszüntethető az eljárás, ha az alkotmányjogi panasz eljárásban a természetes személy indítványozó meghal, a jogi személy megszűnik, kivéve, ha az eljárásban érvényesítendő jog tekintetében jogutódlásnak van helye. Megszüntethető továbbá az eljárás, ha az indítványozó indítványát visszavonta; rendkívüli jogorvoslat folytán a bíróság a megtámadott bírói döntést hatályon kívül helyezte, illetve ha az eljárás bíróságát új eljárásra utasította; az eljárás folytatására okot adó körülmény már nem áll fenn, illetve az indítvány egyéb okból tárgytalanná vált.
- [55] Az okafogyottság kérdése leginkább az alkotmánybírósági panasz eljárás és a felülvizsgálati eljárás lehetséges párhuzamossága miatt fordulhat elő. Okafogyottá válhat az alkotmányjogi panasz és ezért megszüntethető az alkotmánybírósági eljárás, ha a felülvizsgálati eljárás során még a jogerős érdemi döntést támadó alkotmányjogi panasz elbírálása előtt a Kúria megsemmisíti az Alkotmánybíróság előtt megtámadott érdemi döntést.
- [56] A befogadási eljárás során ez a kérdés úgy merül fel, hogy az Abtv. 26. § (1) bekezdés szerinti panasz kapcsán, illetve a valódi alkotmányjogi panasz indítványok befogadása során is kimondta az Alkotmánybíróság, hogy nem fogadható be az alkotmányjogi panasz akkor, ha a Kúria ítéletével az alkotmányjogi panasszal támadott ítéletet hatályon kívül helyezte,<sup>79</sup> és helyébe az indítványozó álláspontjának megfelelő felülvizsgálati ítélet lépett.
- [57] Az Abtv. 59. §-a értelmében az Alkotmánybíróság kivételesen, nyilvánvalóan okafogyottá vált ügyek esetében a folyamatban levő eljárást később, a befogadást követően is megszüntetheti. Az Ügyrend a 67. § (2) bekezdés d) pontja alapján az indítvány okafogyottá válik, ha „rendkívüli jogorvoslat folytán a bíróság a megtámadott bírói döntést hatályon kívül helyezte, illetve ha az eljárás bíróságát új eljárásra utasította.” Ezekben az ügyekben ugyanis vagy orvoslást nyert az indítványban foglalt jogsérelem, vagy az új eljárás elrendelése folytán fennáll ennek a lehetősége.

[1] \_\_\_\_\_

<sup>79</sup> 3224/2012. (IX. 17.) AB végzés, Indokolás [6]-[7]. Ezen kívül a 26. § (1) bekezdés szerinti eljárásban hasonló esethez lásd: 3354/2012. (XII. 5.) AB végzés.